

رابطه اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه با هویت جنسی و روابط عاطفی (مورد مطالعه: مردان ۱۸ تا ۳۰ ساله شهر اردبیل)

محسن عامری شهرابی

استادیار گروه مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد نراق، نراق، ایران (نویسنده مسئول).

mohsenameri@iau-naragh.ac.ir

علی جعفری

استادیار گروه علوم ارتباطات، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اردبیل، اردبیل، ایران.

مهدیه بخشی

مدرس گروه علوم ارتباطات اجتماعی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اردبیل، اردبیل، ایران.

چکیده

مقدمه و هدف پژوهش: هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه با هویت جنسی و روابط عاطفی (مردان ۱۸ تا ۳۰ ساله شهر اردبیل) می‌باشد.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از لحاظ هدف، از نوع کاربردی، از لحاظ نوع روش، توصیفی و همبستگی و از لحاظ روش گردآوری اطلاعات پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی مردان ۱۸ تا ۳۰ سال شهر اردبیل می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر برآورد گردید که با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند.

یافته‌ها: یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه (شامل: تلگرام، اینستاگرام و واتس‌آپ) با هویت جنسی رابطه مستقیم معنادار و بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه با روابط عاطفی رابطه معکوس معناداری وجود دارد.

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های تحقیق می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی باعث افزایش هویت جنسی و کاهش روابط عاطفی در بین افراد مورد مطالعه می‌شود.

واژگان کلیدی: اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه، هویت جنسی، روابط عاطفی.

مقدمه

از جمله عوامل مهمی که می‌تواند بر نقش‌های جنسی و روابط عاطفی تاثیرگذار باشد می‌توان به رسانه‌ها و بخصوص شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه اشاره کرد. امروزه، گسترش فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی، بر ابعاد مختلف زندگی بشر (سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، امنیتی و اقتصادی) تاثیر گذاشته است. با کم‌رنگ شدن اهمیت زمان و مکان و بی‌نیازی به مکان مشترک برای برقرار ارتباط، افراد به شکل بسیار آسان‌تری می‌توانند در فضای مجازی با یکدیگر ارتباط برقرار کنند. این شکل جدید برقراری ارتباط موجب تحول در فرهنگ و هویت جوامع می‌شود (خواجه شکوهی، ۱۳۹۲).

از زمان ایجاد اولین شبکه اجتماعی مجازی تاکنون هزاران نوع از این دست وب‌سایت‌ها در سطح جهان ایجاد شده‌اند. در حال حاضر شبکه‌های اجتماعی مجازی به یکی از مهم‌ترین ابزارهای ارتباطی در سطح جامعه و جهان تبدیل شده و از شهرت فراوانی برخوردار هستند (پمپک^۲ و همکاران، ۲۰۰۹).

شبکه‌های اجتماعی به خودی خود ابزاری ضروری است، اما استفاده بیش از حد و نادرست از آن خطر اعتیاد را در پی دارد که این پدیده مشکل عمده‌ای را برای بهداشت روانی جامعه ایجاد کرده است. با این وجود پژوهش‌های ضد و نقیضی در زمینه اثرات اینترنت بر کاربران وجود دارد (پمپک، ۲۰۰۹).

(دل^۳، ۲۰۰۱ به نقل از کیم^۴ و همکاران، ۲۰۰۶) معتقد است شبکه‌های اجتماعی مانند تکنولوژی‌های دیگر که سبب تبدیلی‌های جسمی می‌شوند، کم‌تحرکی را تقویت نموده و تلاش برای برقراری روابط با دیگران را در دنیای واقعی کاهش می‌دهد و در نتیجه می‌تواند منجر به انزوای اجتماعی گردد (کیم و همکاران، ۲۰۰۶).

به دلیل اهمیت فراوان نقش‌های جنسی و روابط عاطفی در بین شهروندان و با توجه به تاثیر عوامل فراوان و البته عدم مطالعه تاثیر اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه بر هویت جنسی و روابط عاطفی، هدف اصلی

انسان موجودی اجتماعی است به همین خاطر به روابط با دیگران نیاز دارد. سلامت روان ما هم بستگی کاملی با کیفیت روابط ما با دیگران دارد. بسیاری از دانشمندان یکی از شاخص‌های سلامتی را میزان برقراری و حفظ روابط و تشریک مساعی با دیگران ذکر می‌کنند. افرادی که در این نوع روابط دچار مشکل هستند، اغلب دچار اضطراب‌های بیهودگی و انزوای روز افزون می‌شوند. به همین دلیل برای دور ماندن از رنج و تنهایی و کسب محبت مجبور به برقراری روابط انسانی موثر و مفید هستیم (شاملو، ۱۳۸۵؛ احمدوند، ۱۳۸۶).

روابط عاطفی فرآیندی است که موجب تقویت رابطه گرم و صمیمی با دیگران، حفظ و ارتقای سلامت روانی، قطع روابط ناسالم، حل مسائل و مشکلات خود با دیگران و رفع تضادها و تعارض‌ها می‌شود. هم‌چنین در این گونه روابط نقش گیرنده و فرستنده پیام به طور مداوم جا به جا می‌شود. روابط عاطفی یک تعامل گزینشی و نظام‌مند منحصر به فرد و روبه پیشرفت است که موجب خلق معانی مشترک بین آنها می‌شود (کربلایی و همکاران، ۱۳۸۵).

تفاوت در نقش‌های جنسیتی یکی از مهم‌ترین زمینه‌های تجربی زیستی در بین مردان و زنان است که در سراسر جوامع و فرهنگ‌ها وجود دارد و تقسیم نقش‌های جنسیتی از دوران کودکی و در مرحله جامعه‌پذیری آغاز و در همه عرصه‌های زندگی نمود می‌یابد. در یک تعریف کلی نقش‌های جنسیتی به انتظارات رفتاری که از دو جنس در موقعیت‌های گوناگون و براساس هنجارهای جامعه انتظار می‌رود، اطلاق می‌شود (لیندسی^۱، ۲۰۱۱).

به عبارت دیگر نقش‌های جنسیتی رفتارهایی است که مردان یا زنان جامعه برای شناساندن خود به منزله یک زن یا مرد انجام می‌دهند و فرهنگ آن جامعه این رفتارها، نگرش‌ها و انگیزه‌ها را برای مردان و زنان شایسته و مناسب می‌داند و آن را تشویق می‌کند و انتظار دارد هر جنس، نقش‌های مرتبط را انجام دهد (فلاحی، ۱۳۹۵).

پژوهش حاضر پاسخگویی به این پرسش است که بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه با هویت جنسی و روابط عاطفی مردان ۱۸ تا ۳۰ سال شهر اردبیل چه رابطه‌ای وجود دارد؟

تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها

شبکه اجتماعی: یک شبکه اجتماعی، سایت یا مجموعه سایتی است که به کاربرانی که علاقه به اشتراک‌گذاری علاقه‌مندی‌ها، افکار و فعالیت‌های خود با دیگران دارند، این امکان را می‌دهد. شبکه‌های اجتماعی در عین حالی که فضایی برای پیدا کردن دوستان جدید هستند، به افراد این امکان را می‌دهند که با دوستان قدیمی خود ارتباط برقرار کنند. نیز، مکان‌هایی برای تبادل نظر هستند که در آنها افراد عقاید و نظرات خود را با هم به اشتراک می‌گذارند. شبکه‌های اجتماعی به طور کلی مکان‌هایی در دنیای مجازی هستند که مردم خود را به طور خلاصه معرفی می‌کنند و ارکان برقراری ارتباط بین خود و هم‌فکرانشان را در زمینه‌های مختلف مورد علاقه فراهم می‌کنند (خواجه شکوهی، ۱۳۹۲).

تعریف عملیاتی: منظور از شبکه‌های اجتماعی در این تحقیق، نمره‌ای است که پاسخگویان از سوالات مربوط به میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی تلگرام، اینستاگرام، فیس‌بوک، واتس‌آپ به دست می‌آورند و مقیاس اندازه‌گیری این متغیر فاصله‌ای است.

اعتیاد: اعتیاد یک بیماری است که در آن، بیمار رفتاری با عوارض بد را متداوماً تکرار می‌کند. عبارت از حالتی است که شخص هم از نظر جسمانی و هم از نظر روانی به ماده‌ای وابستگی پیدا می‌کند و نمی‌تواند آن را به میل و اراده خود ترک کند (قاسمی، ۱۳۹۲). این بیماری با ایجاد اختلال در کنترل سیستم رفتار، باعث تکرار آن رفتار می‌گردد.

اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی: اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی واژه و مفهومی است که در مورد افرادی که زمان زیادی را صرف استفاده از شبکه‌های اجتماعی مانند تلگرام،

اینستاگرام، فیس‌بوک، توئیتر و... می‌کنند. به نحوی که با دیگر امور زندگی روزمره تداخل پیدا می‌کند. تعریف اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، معمولاً به رفتارهای اجباری اشاره دارد که منجر به اثرات منفی می‌شود.

تعریف عملیاتی: پرسشنامه اعتیاد به اینترنت (یانگ، ۱۹۹۶): این پرسشنامه در ۲۰ گویه طراحی شده است و به روش لیکرت از خیلی کم (۱) تا خیلی زیاد (۵) نمره‌گذاری می‌شود. نمرات به دست آمده برای هر فرد، وی را در سه گروه طبقه‌بندی می‌کند، ۱- کاربر عادی اینترنت؛ ۲- کاربری که در اثر استفاده زیاد دچار مشکلاتی شده است و ۳- کاربر معتاد که استفاده بیش از حد وی را وابسته کرده و نیاز به درمان دارد. این پرسشنامه جنبه‌های مختلف اعتیاد به اینترنت را می‌سنجد و به تعیین این که آیا استفاده بیش از حد از اینترنت بر جنبه‌های مختلف زندگی فرد تأثیر دارد یا نه؟ می‌پردازد. نمرات بین ۲۰ تا ۴۹ عدم اعتیاد به اینترنت، نمرات بین ۵۰ تا ۷۹ در معرض اعتیاد به اینترنت و نمرات بین ۸۰ تا ۱۰۰ اعتیاد به اینترنت را نشان می‌دهد.

هویت جنسی: هویت جنسیتی مفهومی است که فرد از خود به عنوان یک زن یا مرد دارد، آن گونه که در جمله‌های من پسریم یا دخترم منعکس است (گولومبوک و فی‌وش، ۱۳۷۸).

تعریف عملیاتی: در این پژوهش هویت جنسی براساس مدل (مک‌براید و همکاران، ۲۰۰۸) ساخته شده است که از ۱۶ گویه تشکیل شده است و به منظور بررسی هویت نقش جنسیتی در فرهنگ‌های مختلف بکار می‌رود.

رابطه عاطفی: در لغت، از ریشه عطف است و به معنای توجه مهربانانه، تمایل روی آوردن و مهرورزی به دیگران است (نقی فقیهی، ۱۳۹۲). رابطه عاطفی فرآیندی است که در آن یک فرد اطلاعات و احساسات خود را از طریق پیام‌های کلامی و غیرکلامی به یک فرد یا افراد دیگر می‌رساند (کربلایی و همکاران، ۱۳۸۵).

تعریف عملیاتی: روابط عاطفی در تحقیق حاضر به وسیله پرسشنامه محقق ساخته ۱۵ سوالی در قالب طیف

لیکرت با طرح سولاتی درباره چگونگی رابطه با والدین و جو عاطفی خانواده سنجیده شده است.

پیشینه پژوهش

ناستی زاده (۱۳۸۹) در پژوهشی با عنوان ارتباط سلامت عمومی با اعتیاد به اینترنت دانشجویان دانشگاه سیستان و بلوچستان به این نتیجه رسید که سلامت عمومی کاربران معتاد به اینترنت (خصوصاً در زیر مقیاس‌های اضطراب و افسردگی) نسبت به کاربران عادی در معرض خطر بیشتری بود، اما کاربران معتاد به اینترنت و کاربران عادی از نظر جهانی در وضعیت یکسانی قرار داشتند و اختلال در کارکردهای اجتماعی در گروه تفاوت معناداری نداشت. همچنین اثر اینترنت بر میزان افسردگی و اضطراب چه در زمینه افزایشی و چه کاهشی آن بستگی شدید به نوع استفاده و زمان اختصاص داده شده به آن داشت.

خسروی (۱۳۹۴) تحقیقی با عنوان تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر سلامت روحی و روانی افراد جامعه در ایران، انجام داد. نتیجه آنکه رشد روزافزون شبکه‌های اجتماعی در فضای مجازی باعث شده تا این شبکه‌ها به وسیله ارتباطی ضروری تبدیل شوند و با توجه به تاثیر این شبکه‌ها، گمان نمی‌رود که استفاده از آنها در آینده‌ای نزدیک کاهش یابد و این خود کاربران هستند که باید آگاهانه تصمیم بگیرند که به چه نحوی در مسیر صحیح و در جهت تعالی خرد جمعی از این شبکه‌ها استفاده نمایند.

نقی فقیهی (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان نگاه تربیتی به روابط عاطفی زوجین در آموزه‌های دینی انجام داد. نتایج بررسی‌های پژوهش بیانگر آن بود که از جمله مهم‌ترین توانمندی‌های عاطفی همسران در سطح شناختی و نگرشی، مثبت‌نگری و حس ظن و داشتن نگرشی نعمتی به وجود همسر و در سطح رفتاری و عملکردی، برخورد محبت‌آمیز با همسر و داشتن رابطه زناشویی مناسب و لذت‌بخش است. توانمندی‌های عاطفی بیان شده، در صورت شکوفا شدن می‌توانند تاثیرات عمیقی بر روابط عاطفی همسران داشته

باشد و در نتیجه آثار تربیتی مثبتی از جمله خوش اخلاقی، قدرت کنترل خشم، پرهیز از جدال و تقویت به هر یک از آنها بر جای بگذارد.

(حدادی کوهسار و همکاران، ۱۳۸۵) پژوهشی با عنوان مقایسه هوش هیجانی و سلامت روانی دانشجویان با روابط عاطفی آنان در خانواده انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که بین هوش هیجانی و روابط عاطفی والدین، سلامت روان و روابط عاطفی با والدین تفاوت معناداری وجود دارد.

(بشیر و افراسیابی، ۱۳۹۱) تحقیقی با عنوان شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و سبک زندگی جوانان: مطالعه موردی بزرگ‌ترین جامعه مجازی ایرانیان انجام دادند. نتایج تحقیق نشان داد که میان عضویت در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و نحوه اختصاص وقت به سایر فعالیت‌های اجتماعی ارتباط وجود داشته و بیشتر پاسخ دهندگان اذعان کرده‌اند که به دلیل استفاده بیش از حد از اینترنت برای فعالیت در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی مورد اعتراض سایر اعضای خانواده واقع شده‌اند. همچنین میان عضویت در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی با مقوله‌هایی نظیر نحوه ارتباط با جنس مخالف و شیوه محاورات اعضا در محیط بیرونی ارتباط وجود دارد؛ بنابراین می‌توان گفت میان عضویت در شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و سبک زندگی جوانان ارتباط وجود دارد.

(فلاحتی، ۱۳۹۵) پژوهشی با عنوان نگرش به نقش‌های جنسیتی در نسبت با قومیت و جنسیت انجام داد. نتایج پژوهش نشان داد که دیدگاه سنتی به نقش‌های جنسیتی در بین دانشجویان وجود ندارد و نگرش‌ها در سطح حرفه‌ای و لیبرال قرار دارد. بین زنان و مردان تفاوت معنادار در نگرش به نقش‌های جنسیتی وجود دارد به طوری که مردان نگرش حرفه‌ای و زنان نگرش لیبرال به نقش‌های جنسیتی دارند.

(ین^۶ و همکاران، ۲۰۰۷) به مقایسه ویژگی‌های روان‌شناختی، شخصیتی و اجتماعی دانشجویانی که استفاده مفرط از اینترنت در مقابل سایر دانشجویان، پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که میزان افسردگی، اضطراب، افکار خودکشی، بیش‌فعالی، هراس، ترس اجتماعی، پرخاشگری

۲- ایجاد و توسعه همبستگی‌های اجتماعی افراد (نقش راهنمایی).

۳- انتقال میراث فرهنگی (نقش آموزشی).
چارلز رایت نقش سرگرمی را به این نقش‌ها اضافه کرد. در مطالعات تجربی (کارکردگرایی) لاسول با تاکید بر نقش‌های بی‌طرفانه ارتباطات و استقلال آن عملاً روابط مستقیم و غیر مستقیم رسانه‌ها را با ساختارهای گوناگون اجتماعی فراموش می‌کند. این در حالی است که در زمینه هر سه نقش ارتباطات تاثیر این ساختارها مشهود است. در انتقال میراث فرهنگی یا نقش آموزشی معیارهای خاص جامعه و حتی معیارهای جوامع مسلط مثل دموکراسی حقوق بشر دخالت می‌کند (کلاتری، ۱۳۹۴).

رویکرد شناختی کلبرگ در مورد هویت جنسی: یکی

از مشهورترین افرادی که در امر مطالعه هویت جنسی تلاش فراوانی کرده اورنس کلبرگ^{۱۰} است. وی معتقد است که درک کودکان از جنسیت، همانند درک آنها از جهان فیزیکی^{۱۱}، تحول می‌یابد (به نقل از بورک لند^{۱۲}، ۱۹۸۹). طبق نظر کلبرگ دانش فرد از جنسیت، از مدل شناختی پیاژه پیروی می‌کند، وی بر این اساس معتقد است که کودکان تا قبل از مرحله عملیات عینی^{۱۳} (حدود ۷ سالگی) درک دقیقی از جنسیت و هویت جنسی ندارند. در طول سال‌های پیش از دبستان، کودکان دانش فراوانی در مورد مفهوم جنسیت کسب می‌کنند. در ابتدا آنها می‌فهمند که افراد به دو گونه مونث و مذکر تقسیم می‌شوند و خود را جزء یکی از این دو گروه محسوب می‌کنند. در این مرحله، شناسایی خود به عنوان زن یا مرد مبتنی بیشتر بر پایه نشانه‌های ظاهری همانند لباس یا نوع رفتارهای زنانه و مردانه است.

کودکان، پیش از دبستان به توانایی تشخیص جنسیت دست می‌یابند (منظور از تشخیص جنسیت دختر یا پسر بودن است). تشخیص جنسیت خود در طول دوران پیش دبستانی و اوایل دبستان به عنوان عاملی مهم در ادراک خود^{۱۴} و دیگران به حساب می‌آید (نیومن و نیومن^{۱۵}، ۱۹۹۷). کلبرگ هم چنین معتقد است، که

و رفتارهای ضد اجتماعی در دانشجویانی که به اعتیاد اینترنت مبتلا بودند از سایرین بیشتر بود.

نتایج پژوهش (کیم و همکاران، ۲۰۰۶ و ین و همکاران، ۲۰۰۷) نشان داد که میزان افسردگی، اضطراب، هراس و ترس اجتماعی در دانشجویانی که به اعتیاد اینترنت دچارند، بیشتر است.

(فیوریتو^۷ و همکاران، ۲۰۰۴) بیان کردند که ارتباط معنادار و واضحی میان ساعات هفتگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی و نمرات سلامت روان وجود دارد. یافته‌های آنان نشان داد ارتباط میان استفاده از اینترنت و اختلال‌های روانی احتمالاً رو به افزایش است. از جمله تاثیرات مهم منفی این گونه سایت‌ها به ویژه در بین دانش‌آموزان و دانشجویان می‌توان به افزایش اضطراب و استرس اشاره نمود.

(بولین و هری^۸، ۲۰۱۳) به این نتیجه رسیدند که هر چه جوانان زمان بیشتری را با اینترنت سر کنند، در مقابل از میزان زمانی که صرف محیط اجتماعی واقعی‌شان خواهند کرد، کاسته خواهد شد. به علاوه جوانان معتاد به اینترنت همانند سایر معتادان، دچار علائم و شاخصه‌های اعتیادی مشخص هستند. فعالیت‌های اعتیادآمیز مردان، عموماً بازی‌های پرخاشگرانه، سایت‌های هرزه‌نگاری و فعالیت‌های اعتیادآمیز زنان نیز عموماً تشکیل دوستی‌های حمایت‌گرانه، دوست‌یابی و یا گلایه از شوهران در اتاق‌های چت است.

(چی هونگ^۹، ۲۰۰۵) در پی کشف متغیرهای تأثیرگذار در اعتیاد اینترنتی دانش‌آموزان تایوانی به این نتیجه رسید که پسران بیش از دختران به اعتیاد اینترنتی دچار هستند و عمده اعتیاد آنها به بازی‌های رایانه‌ای اینترنتی است.

چارچوب نظری تحقیق

نظریه لاسول در مورد کارکرد رسانه‌ها: لاسول در سال ۱۹۴۸ در مقاله‌ای تحت عنوان ساخت و کارکرد ارتباطات در جامعه برای پیام سه نقش مشخص را تعریف می‌کند:

۱- نظارت (حراست) بر محیط (نقش خبری).

شناختی تبعیت می‌کند و بر مبنای این موضوع کودکان نقش‌های جنسیتی خود را اکتساب می‌کنند. اما در نظریه طرحواره جنسیتی، آنچه زمینه‌ساز اکتساب هویت جنسی است هنجارهای اجتماعی و طرحواره‌هایی است که فرهنگ و جامعه برای هر فرد مناسب تشخیص می‌دهد. در این دیدگاه، مجموعه‌ای از طرحواره‌ها هویت جنسی فرد را تشکیل می‌دهند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، از نوع کاربردی، از لحاظ نوع روش، توصیفی و همبستگی می‌باشد و هدف آن رابطه بین هویت جنسی با اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه است. لذا از لحاظ روش گردآوری اطلاعات پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل تمامی مردان ۱۸ تا ۳۰ سال شهر اردبیل که تعداد آنها برابر ۱۶۱۶۰۰ نفر می‌باشد. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران ۳۸۴ نفر برآورد گردید و با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. برای نمونه‌گیری با استفاده از روش خوشه‌ای چند مرحله‌ای، شهر اردبیل به سه منطقه شهری تقسیم شد. سپس از هر منطقه ۸ محله انتخاب شد و از هر محله ۶ کوچه به طور تصادفی انتخاب شد. متناسب با وسعت و جمعیت کوچه‌ها از هر کوچه ۲ تا ۳ خانه به عنوان نمونه انتخاب شدند و در نهایت ۳۸۴ نمونه به دست آمد. در این تحقیق اعتبار ابزار سنجش با استفاده از اعتبار صوری انجام گرفت. یعنی پرسشنامه به تایید استاد راهنما و تعدادی از کارشناسان ارتباطات و علوم اجتماعی رسید. در تحقیق حاضر برای تعیین پایایی پرسشنامه‌ها از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و نتایج به شرح جدول زیر بدست آمد:

درک پایداری جنسی^{۱۶} پیش نیاز اکتساب نقش‌های اجتماعی^{۱۷} است، هر چند بسیاری از نقش‌های جنسی قبل از رسیدن به پایداری جنسی کسب می‌شوند.

نظریه طرحواره جنسیتی، فرایند اکتساب نقش جنسیتی را از دیدگاه پردازشگری اطلاعات^{۱۸} مورد تحلیل قرار می‌دهد. طرفداران این نظریه معتقدند که توجه و رفتار کودک توسط هیجان‌ات درونی^{۱۹} او نسبت به جنسیت، هنجارهای فرهنگی^{۲۰} و کلیشه‌های اجتماعی عادت می‌شود (بم، ۱۹۸۹؛ لوی و کارتر، ۲۰۱۹). بدین معنا که آنچه موجب تشخیص جنسی در کودکان می‌گردد هنجارها و کلیشه‌های رفتاری و اجتماعی است که جامعه آنها را برای کودکان مناسب دانسته است.

اساس نظریه طرحواره جنسی مبتنی بر مفاهیم رویکرد پردازشگری اطلاعات است (بم، ۱۹۸۹). طرحواره‌های سازه‌ای شناختی مربوط به تعدادی تداعی است که راهنمای پردازش محتواهای رفتاری خاص است. این نظریه به چگونگی پردازش اطلاعات مربوط به جنسیت و سازماندهی این اطلاعات اشاره دارد. طبق نظر مارتین^{۲۳} و همکاران (۱۹۹۰) جنسیت خصیصه‌ای بارز^{۲۴} و مشاهده‌پذیر در جهان کودک است که هم خود او و هم به دیگران مربوط است، به همین سبب، این طرحواره ابتدا به وسیله مشاهده کردن به وجود می‌آید. کودکان معمولاً از طرحواره جنسی برای ارزشیابی میزان مناسبت رفتارها برای خود استفاده می‌کنند. به طور مثال آیا این رفتار (فوتبال بازی کردن) مناسب یک پسر است؟ پس از آنکه کودکان به این پرسش‌ها پاسخ مثبت دهند، به اکتساب اطلاعات بیشتری پیرامون آن رفتار می‌پردازند. (لوی و کارتر، ۱۹۸۹؛ بم، ۱۹۸۹).

بدین ترتیب، با مقایسه دو رویکرد نظریه شناختی و نظریه طرحواره جنسیتی می‌توان چنین نتیجه گرفت که در نظریه شناختی، فرایند تحول جنسیتی از فرایند تحول

جدول ۱ - ضریب پایایی متغیرهای تحقیق

ضریب آلفای کرونباخ	متغیرها	ردیف
۰/۷۷	اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی موبایلی	۱
۰/۸۴	هویت جنسی	۲
۰/۸۱	روابط عاطفی	۳

یافته‌ها

می‌کنند. در مورد استفاده از شبکه ۳ اینستاگرام نتایج نشان می‌دهد که ۷/۳ درصد پاسخگویان با کمترین فراوانی بیش از پنج ساعت از شبکه اجتماعی اینستاگرام استفاده می‌کنند و ۳۵/۹ درصد با بیشترین فراوانی کمتر از یک ساعت از شبکه اجتماعی اینستاگرام استفاده می‌کنند. هم‌چنین ۲/۱ درصد پاسخگویان با کمترین فراوانی بیش از پنج ساعت از شبکه اجتماعی فیس بوک استفاده می‌کنند و ۴۰/۱ درصد با بیشترین فراوانی اصلاً از شبکه اجتماعی فیس‌بوک استفاده نمی‌کنند. در نهایت ۲/۱ درصد پاسخگویان با کمترین فراوانی بیش از پنج ساعت از شبکه اجتماعی واتس‌آپ استفاده می‌کنند و ۴۵/۳ درصد با بیشترین فراوانی اصلاً از شبکه اجتماعی واتس‌آپ استفاده نمی‌کنند. در مورد وضعیت متغیرهای مورد مطالعه نیز نتایج نشان می‌دهد که میانگین هویت جنسی ۳/۳۷ و روابط عاطفی ۳/۳۷ است.

طبق نتایج بدست آمده از تحقیق ۲/۶ درصد پاسخگویان با کمترین فراوانی بالای ۵۰ سال سن دارند و ۳۳/۱ درصد با بیشترین فراوانی ۱۸ تا ۲۵ ساله هستند. در مورد میزان تحصیلات نتایج نشان می‌دهد که ۰/۸ درصد پاسخگویان با کمترین فراوانی تحصیلات دکتری دارند و ۳۳/۱ درصد با بیشترین فراوانی تحصیلات زیر دیپلم دارند. هم‌چنین ۸۳/۱ درصد پاسخگویان از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند و ۶/۹ درصد پاسخگویان از شبکه‌های اجتماعی استفاده نمی‌کنند. ۵/۵ درصد پاسخگویان با کمترین فراوانی بیش از پنج ساعت از شبکه اجتماعی تلگرام استفاده می‌کنند و ۲۷/۹ درصد با بیشترین فراوانی کمتر از یک ساعت از شبکه اجتماعی تلگرام استفاده

جدول ۲- نتایج آزمون کولموگروف - اسمیرنوف جهت تعیین نرمال بودن توزیع متغیرهای تحقیق

آماره	اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه	هویت جنسی	روابط عاطفی
مقدار Z کولموگروف - اسمیرنوف	۰/۹۷۲	۱/۲۶	۰/۷۲۴
سطح معنی داری	۰/۲۳۶	۰/۰۹۱	۰/۴۱۰

یافته‌های استنباطی (تحلیل فرضیات)

فرضیه اصلی اول: بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه با هویت جنسی رابطه معناداری وجود دارد.

طبق نتایج جدول فوق و با توجه به اینکه سطح معنی داری خطای آزمون برای سطح اطمینان ۰/۹۵ بیش از ۰/۰۵ است، بنابراین می‌توان گفت که توزیع متغیرهای تحقیق نرمال است و جهت تحلیل فرضیات باید از آزمون پارامتریک ضریب همبستگی پیرسون استفاده کرد.

جدول ۳- نتایج ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه همبستگی بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه با هویت جنسی

متغیر وابسته	آماره‌ها	متغیر مستقل
هویت جنسی		
۰/۵۱۷	ضریب همبستگی پیرسون	اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد نمونه	

طبق نتایج جدول فوق و با توجه به اینکه سطح معنی‌داری خطای آزمون در سطح اطمینان ۰/۹۹ کمتر از ۰/۰۱ است، بنابراین می‌توان گفت که فرضیه اصلی اول تأیید می‌شود و بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه با هویت جنسی رابطه مستقیم معنی‌داری وجود دارد و ضریب همبستگی دو متغیر برابر ۰/۵۱ است. به عبارتی با افزایش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه، هویت جنسی نیز افزایش می‌یابد.

فرضیه اصلی دوم: بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه با روابط عاطفی رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۴- نتایج ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه همبستگی بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه با روابط عاطفی

متغیر وابسته	آماره‌ها	متغیر مستقل
روابط عاطفی		
- ۰/۴۸۸	ضریب همبستگی پیرسون	اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد نمونه	

طبق نتایج جدول فوق و با توجه به اینکه سطح معنی‌داری خطای آزمون در سطح اطمینان ۰/۹۹ کمتر از ۰/۰۱ است، بنابراین می‌توان گفت که فرضیه اصلی دوم تأیید می‌شود و بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه با روابط عاطفی رابطه معکوس معنی‌داری وجود دارد و ضریب همبستگی دو متغیر برابر ۰/۴۸- است. به عبارتی با افزایش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه، روابط عاطفی کاهش می‌یابد.

جدول ۵- نتایج ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه همبستگی بین اعتیاد به شبکه اجتماعی تلگرام با هویت جنسی

متغیر وابسته	آماره‌ها	متغیر مستقل
هویت جنسی		
۰/۳۹۴	ضریب همبستگی پیرسون	اعتیاد به شبکه اجتماعی تلگرام
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد نمونه	

طبق نتایج جدول فوق و با توجه به این که سطح معنی‌داری خطای آزمون در سطح اطمینان ۰/۹۹ کمتر از ۰/۰۱ است، بنابراین می‌توان گفت که فرضیه تایید می‌شود و بین اعتیاد به شبکه اجتماعی تلگرام با هویت جنسی رابطه

مستقیم معناداری وجود دارد و ضریب همبستگی دو متغیر برابر ۰/۳۹ است. به عبارتی با افزایش اعتیاد به شبکه اجتماعی تلگرام، هویت جنسی نیز افزایش می‌یابد.

جدول ۶- نتایج ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه همبستگی بین اعتیاد به شبکه اجتماعی اینستاگرام با هویت جنسی

متغیر وابسته	آماره‌ها	متغیر مستقل
هویت جنسی		
۰/۵۰۶	ضریب همبستگی پیرسون	اعتیاد به شبکه اجتماعی اینستاگرام
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد نمونه	

طبق نتایج جدول فوق و با توجه به این که سطح معنی‌داری خطای آزمون در سطح اطمینان ۰/۹۹ کمتر از ۰/۰۱ است، بنابراین می‌توان گفت که فرضیه تایید می‌شود و بین اعتیاد به شبکه اجتماعی اینستاگرام با هویت جنسی رابطه

مستقیم معناداری وجود دارد و ضریب همبستگی دو متغیر برابر ۰/۵۰ است. به عبارتی با افزایش اعتیاد به شبکه اجتماعی اینستاگرام، هویت جنسی نیز افزایش می‌یابد.

جدول ۷- نتایج ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه همبستگی اعتیاد به شبکه اجتماعی فیس‌بوک با هویت جنسی

متغیر وابسته	آماره‌ها	متغیر مستقل
هویت جنسی		
۰/۱۶۴	ضریب همبستگی پیرسون	اعتیاد به شبکه اجتماعی فیس‌بوک
۰/۰۹۴	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد نمونه	

طبق نتایج جدول فوق و با توجه به ایند که سطح معنی‌داری خطای آزمون در سطح اطمینان ۰/۹۵ بیشتر از ۰/۰۵ است، بنابراین می‌توان گفت که فرضیه تایید نمی‌شود

و بین اعتیاد به شبکه اجتماعی فیس‌بوک با هویت جنسی رابطه معناداری وجود ندارد.

جدول ۸- نتایج ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه همبستگی اعتیاد به شبکه اجتماعی واتس‌آپ با هویت جنسی

متغیر وابسته	آماره‌ها	متغیر مستقل
هویت جنسی		
۰/۲۹۴	ضریب همبستگی پیرسون	اعتیاد به شبکه اجتماعی واتس‌آپ

۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد نمونه	

طبق نتایج جدول فوق و با توجه به این که سطح معنی داری خطای آزمون در سطح اطمینان ۰/۹۹ کمتر از ۰/۰۱ است، بنابراین می‌توان گفت که فرضیه تایید می‌شود و بین اعتیاد به شبکه اجتماعی واتساپ با هویت جنسی رابطه مستقیم معناداری وجود دارد و ضریب همبستگی دو متغیر برابر ۰/۲۹ است. به عبارتی با افزایش اعتیاد به شبکه اجتماعی واتساپ، هویت جنسی نیز افزایش می‌یابد.

جدول ۹- نتایج ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه همبستگی بین اعتیاد به شبکه اجتماعی تلگرام با روابط عاطفی

متغیر وابسته	آماره‌ها	متغیر مستقل
روابط عاطفی		
- ۰/۶۰۱**	ضریب همبستگی پیرسون	اعتیاد به شبکه اجتماعی تلگرام
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد نمونه	

طبق نتایج جدول فوق و با توجه به این که سطح معنی داری خطای آزمون در سطح اطمینان ۰/۹۹ کمتر از ۰/۰۱ است، بنابراین می‌توان گفت که فرضیه تایید می‌شود و بین اعتیاد به شبکه اجتماعی تلگرام با روابط عاطفی رابطه معکوس معنی داری وجود دارد و ضریب همبستگی دو متغیر برابر ۰/۶۰- است. به عبارتی با افزایش اعتیاد به شبکه اجتماعی تلگرام، روابط عاطفی کاهش می‌یابد.

جدول ۱۰- نتایج ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه همبستگی بین اعتیاد به شبکه اجتماعی اینستاگرام با روابط عاطفی

متغیر وابسته	آماره‌ها	متغیر مستقل
روابط عاطفی		
- ۰/۵۷۲	ضریب همبستگی پیرسون	اعتیاد به شبکه اجتماعی اینستاگرام
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد نمونه	

طبق نتایج جدول فوق و با توجه به این که سطح معنی داری خطای آزمون در سطح اطمینان ۰/۹۹ کمتر از ۰/۰۱ است، بنابراین می‌توان گفت که فرضیه تایید می‌شود و بین اعتیاد به شبکه اجتماعی اینستاگرام با روابط عاطفی رابطه معکوس معناداری وجود دارد و ضریب همبستگی دو متغیر برابر ۰/۵۷- است. به عبارتی با افزایش اعتیاد به شبکه اجتماعی اینستاگرام، روابط عاطفی کاهش می‌یابد.

جدول ۱۱- نتایج ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه همبستگی اعتیاد به شبکه اجتماعی فیس‌بوک با روابط عاطفی

متغیر وابسته	آماره‌ها	متغیر مستقل
روابط عاطفی		
- ۰/۴۳۱**	ضریب همبستگی پیرسون	اعتیاد به شبکه اجتماعی فیس‌بوک
۰/۰۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد نمونه	

عاطفی رابطه معکوس معناداری وجود دارد و ضریب همبستگی دو متغیر برابر ۰/۴۳- است. به عبارتی با افزایش اعتیاد به شبکه اجتماعی فیس‌بوک، روابط عاطفی کاهش می‌یابد.

طبق نتایج جدول فوق و با توجه به این که سطح معنی‌داری خطای آزمون در سطح اطمینان ۰/۹۹ کمتر از ۰/۰۱ است، بنابراین می‌توان گفت که فرضیه تایید می‌شود و بین اعتیاد به شبکه اجتماعی فیس‌بوک با روابط

جدول ۱۲- نتایج ضریب همبستگی پیرسون جهت تعیین رابطه همبستگی بین اعتیاد به شبکه اجتماعی واتس‌آپ با روابط عاطفی

متغیر وابسته	آماره‌ها	متغیر مستقل
روابط عاطفی		
- ۰/۱۰۷	ضریب همبستگی پیرسون	اعتیاد به شبکه اجتماعی واتس‌آپ
۰/۱۰۰	سطح معناداری	
۳۸۴	تعداد نمونه	

پژوهش با یافته‌های پژوهش ناستی‌زاده (۱۳۸۹)، نقی فقیهی، (۱۳۹۲)، فیوریتو و همکاران (۲۰۰۴) و بولین و هری (۲۰۱۳) همخوانی دارد.

طبق تئوری کاشت برنامه‌های تلویزیونی همانند بذری که کاشته می‌شود و سپس رشد می‌کند آثاری بر روی مخاطبان باقی می‌گذارد و این برنامه‌ها آثاری دارد که عموماً منفی است. گریبئر معتقد است که تلویزیون به صورت بازوی فرهنگی اصلی جامعه آمریکا درآمده است. گریبئر و همکاران وی نوشته‌اند: دستگاه تلویزیون یک عضو اصلی خانواده شده است، کسی که بیشتر اوقات بیشتر داستان‌ها را می‌گوید. گریبئر در مطالعات خود بین مخاطبان پرمصرف و کم‌مصرف تفاوت قائل می‌شود. به اعتقاد او تماشاگران پرمصرف

طبق نتایج جدول فوق و با توجه به این که سطح معنی‌داری خطای آزمون در سطح اطمینان ۰/۹۵ بیشتر از ۰/۰۵ است، بنابراین می‌توان گفت که فرضیه تایید نمی‌شود و بین اعتیاد به شبکه اجتماعی واتس‌آپ با روابط عاطفی رابطه معناداری وجود ندارد.

بحث و نتیجه‌گیری

طبق نتایج پژوهش، فرضیه اصلی اول تایید می‌شود و بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه با هویت جنسی رابطه مستقیم معناداری وجود دارد و ضریب همبستگی دو متغیر برابر ۰/۵۱ است. به عبارتی با افزایش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، هویت جنسی نیز افزایش می‌یابد. نتایج

تلویزیون اغلب تصویری از دنیا دارند که به دنیای تلویزیون نزدیک‌تر است.

در تبیین فرضیه اصلی اول و فرضیه‌های فرعی مربوط به آن می‌توان گفت که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه میزان آگاهی از مسائل جنسی، شناخت ویژگی‌های جنسی و اطلاعات مربوط به جنس مخالف را در فرد افزایش می‌دهد و هر چه میزان اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه افزایش یابد، در آن صورت هویت جنسی نیز افزایش می‌یابد.

طبق نتایج پژوهش، فرضیه اصلی دوم نیز تایید می‌شود و بین اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه با روابط عاطفی رابطه معکوس معناداری وجود دارد و ضریب همبستگی دو متغیر برابر $0/48-$ است. به عبارتی با افزایش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه، روابط عاطفی کاهش می‌یابد. این در حالی است که بین اعتیاد به شبکه اجتماعی واتساپ با روابط عاطفی رابطه معناداری وجود ندارد. نتایج پژوهش با یافته‌های پژوهش خسروی (۱۳۹۴)، حدادی کوهسار و همکاران (۱۳۸۵)، بشیر و افراسیابی (۱۳۹۱) و کیم و همکاران (۲۰۰۶) و ین و همکاران (۲۰۰۷) همخوانی دارد.

در تبیین فرضیه دوم و فرضیه‌های فرعی مربوط به آن می‌توان گفت که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی از یک طرف باعث می‌شود تا زمان کمتری برای ابراز عواطف و بروز روابط عاطفی بین اعضای خانواده بوجود آید و از سوی دیگر شبکه‌های اجتماعی دارای گزینه‌های مختلفی برای ارضای روابط عاطفی فرد هستند که به عنوان نمونه می‌توان به گروه‌های چت آنلاین و تبادل اطلاعات و حتی کانال‌های مربوط به مشکلات جنسی اشاره کرد که فرد با عضویت در این شبکه‌ها، از نظر روابط عاطفی ارضاء می‌شود.

با توجه به یافته‌های تحقیق، می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی باعث افزایش هویت جنسی و کاهش روابط عاطفی می‌شود، بنابراین موارد زیر جهت بهبود نقش شبکه‌های اجتماعی در کنترل رفتارهای

ناشی از هویت جنسی و بهبود روابط عاطفی خانواده پیشنهاد می‌شود:

- با استفاده از قابلیت‌های شبکه‌های اجتماعی و تشکیل گروه‌ها و کانال‌های مخصوص تبادل نظر در مورد مسائل خانوادگی، زوایای پنهان روابط عاطفی در خانواده در شبکه‌های اجتماعی شفاف‌تر شود.

- شبکه‌های اجتماعی مربوط به مسائل جنسی با توجه بیشتر به توانایی‌ها و ظرفیت‌های این شبکه‌ها، مسائل علمی و به روز شده در کانال‌ها و یا گروه‌ها قرار دهند.

- با توجه به رشد روز افزون کانال‌های مستهجن در شبکه‌های اجتماعی و تبعات این نوع برنامه‌ها، کنترل بیشتری از سوی مسئولین و بخصوص پلیس فتا بر محتوای شبکه‌های اجتماعی صورت گیرد.

- فرهنگ‌سازی دقیق در استفاده از شبکه‌های اجتماعی بیشتر از فیلتر شدن این شبکه‌ها می‌تواند پاسخگو باشد، بنابراین با فرهنگ‌سازی و البته ایجاد شبکه‌ها و کانال‌های جایگزین نسبت به شبکه‌های مخرب، زمینه بهبود روابط عاطفی خانواده‌ها فراهم شود.

- اعضای خانواده و بخصوص والدین می‌توانند با برنامه‌ریزی دقیق و در نظر گرفتن زمان خاص برای استفاده از شبکه‌ها و کانال‌های خاص نه تنها از تبعات این شبکه‌ها در کاهش روابط عاطفی خانواده‌ها در امان بمانند، بلکه می‌توانند از محتوای برخی از شبکه‌ها نیز استفاده علمی کنند.

- با استفاده از روانشناسان و متخصصان امور خانواده، دلیل روی آوردن جوانان به گروه‌ها و کانال‌های مخرب در شبکه‌های اجتماعی شناسایی و جایگزین مناسبی برای این شبکه‌ها معرفی شود.

منابع

بشیر، حسن و افراسیابی، محمدصادق (۱۳۹۱). شبکه‌های اجتماعی اینترنتی و سبک زندگی جوانان: مطالعه موردی بزرگ‌ترین جامعه مجازی ایرانیان، نشریه پژوهش‌های فرهنگی.

Bem S.L (1981). Genital Knowledge and Gender Consistency in Preschool Child Development.

Bullen, P. Harré, N (2013). The internet: Its effects on fatuity and behavior implications for adolescents, Department of Psychology, University of Auckland.

Favaretto G, Morandin I, Gava M, Binotto f (2004). Internet and psychopathology: an analysis of the use of the Web by 1075 students at secondary school, Epidemiol psichiatr Soc.

Chih-Hung, K (2005). Gender differences and related factors affecting online gaming addiction among Taiwanese adolescents. Journal of Nervous and Mental Disease.

Kim KH & Yun H (2008). Cying for me, Cying for us: Relational dialectics in a Korean social network site. Journal of Computer Mediated Communication.

Levy, G.D; Caeter, D.B(1989). Gender Schema, Gender Constancy, and Gender-role Knowledge: The Role of Cognitive Factors in Preschooler s Gender Role Streo type A tribution Developmental Psychology.

Lindsey, L.L & Christy, S (2011). Gender roles: A sociological perspective. Pearson Prentice Hall.

Martin, C.L, Wood, C.H; Little, J.K (1990). "The Development Gender Stereotype Componests" child Development .

Newman. P.R, Newman. B.M (1997). Childhood and Adolescence, Boorks/cole. USA.

Young, K.S (1996). Addictive use of the internet: A case that breaks the stereotype Psychological Reports.

Yen, J, Koc, Yen C, wuh, Yang M (2007). The comorbid psychiatric symptoms of Internet addiction: attention deficit and hyperactivity disorder (ADHD), depression, social phobia, and hostility. J Adolesc Health .

جعفری، علی و موسوی اصل، سیداکبر (۱۳۹۷). رابطه مصرف رسانه‌ای با گرایش به مصرف مواد مخدر (مورد مطالعه: جوانان شهر اردبیل)، فصلنامه اعتیاد پژوهی.

حدادی کوهسار، علی‌اکبر؛ روشن، رسول و اصغرنژاد، فرید (۱۳۸۵). مقایسه هوش هیجانی و سلامت روانی دانشجویان با روابط عاطفی آنان در خانواده، فصلنامه علمی پژوهشی روانشناسی دانشگاه تبریز.

خسروی، سیف‌اله (۱۳۹۴). تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر سلامت روحی و روانی افراد جامعه در ایران، دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی.

فلاحتی، لیلا (۱۳۹۵). نگرش به نقش‌های جنسیتی در نسبت با قومیت و جنسیت، فصلنامه پژوهش‌های فرهنگی ایران.

قاسمی بالاکولائی، سعید (۱۳۹۲). رابطه سازگاری اجتماعی و هیجان‌خواهی با اعتیاد به پیامک در دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان میاندرد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ساری.

کربلایی اسماعیلی، حمیدرضا؛ انواری، قدسی؛ جورابی، نوشین و خواجه حسین، حمداله (۱۳۸۵). بررسی میزان اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی در تغییر نگرش نوجوانان دارای معلولیت، اصفهان: بهزیستی.

ناستی‌زاده، ناصر (۱۳۸۹). بررسی ارتباط سلامت عمومی با اعتیاد به اینترنت، مجله طبیب شرق.

نقی فقیهی، علی (۱۳۹۲). نگاه تربیتی به روابط عاطفی زوجین در آموزه‌های دینی، فصلنامه علمی پژوهشی تربیت اسلامی.

یادداشت

-
- ¹Lindsey
²Pempek
³Dell
⁴Kim
⁵Schertzer, Laufer, Silvera, McBride
⁶Yen
⁷Favaretto
⁸Bullen, P. Harré
⁹Chih-Hung
¹⁰Oranz Kolberg
¹¹Psysical world
¹²Bjorklund
¹³Concrete Oprations
¹⁴Self - Perception
¹⁵Newman
¹⁶Gender Constancy
¹⁷Social Roles
¹⁸Information Processing
¹⁹Internal Motivation
²⁰Cultral Standard
²¹Ben
²²Levy & Carter
²³Martin
²⁴Salient Characteristic